

Yüklenicinin geçici hakedişlere ve kesin hakedişe itirazı olduğu takdirde karşı görüşlerinin neler olduğunu ve dayandığı gerekçeleri idareye vereceği ve bir örneğini de hakediş raporuna ekleyeceği dilekçesinde açıklaması ve hakediş raporunu idareye verilen * tarihli dilekçemde yazılı ihtirazı kayıtlı cümlesini yazarak imzalaması gereklidir. Eğer yüklenicinin, hakediş raporunun imzalanmasından sonra tahakkuk işlemi yapılıncaya kadar yetkililer

tarafından hakediş raporunda yapılabilecek düzeltmelere bir itirazı olursa hakedişin kendisine ödendiği tarihten başlamak üzere en çok on gün içinde bu itirazını dilekçe ile idareye bildirmesi zorunludur Bu şekilde itiraz edilmediği takdirde hakedişi olduğu gibi kabul etmiş sayılır

Anahtar Teslim Götürü Bedel sözleşme imzalanmıştır. Yanlar arasında sözleşme tarihinde yürürlükte bulunan ve zaman bakımından uygulanması gereken mülga 818 sayılı BK'nın * ve devamı maddelerinde düzenlenen "eser" sözleşmesi ilişkisi bulunduğu anlaşılmaktadır. Davacı yüklenici, davalı iş sahibidir.

Somut olayda uyuşmazlığa konu* günlük sözleşme götürü bedelle yapılmış olup, sözleşmenin * maddesinde sözleşmenin ekleri sayılmış, ihale dokümanını oluşturan Yapım İşleri Genel Şartnamesi, sözleşmenin eki olarak kabul edilmiştir. Sözleşmenin eki Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin * maddesinde "Yüklenicinin geçici hakedişlere ve kesin hakedişe itirazı olduğu takdirde, karşı görüşlerinin neler olduğunu ve dayandığı gerekçeleri, idareye vereceği ve bir örneğini de hakediş raporuna ekleyeceği dilekçesinde açıklaması ve hakediş

raporunu "idareye verilen ... tarihli dilekçemde yazılı ihtirazî kayıtla" cümlesini yazarak imzalaması gereklidir.

Eğer yüklenicinin, hakediş raporunun imzalanmasından sonra tahakkuk işlemi yapılıncaya kadar, yetkililer tarafından hakediş raporunda yapılabilecek düzeltmelere bir itirazı olursa, hakedişin kendisine ödendiği tarihten başlamak üzere en çok on gün içinde bu itirazını dilekçe ile idareye bildirmesi zorunludur. Bu şekilde itiraz edilmediği takdirde hakedişi olduğu gibi kabul etmiş sayılır." düzenlemesine yer verilmiştir.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin maddesindeki bu düzenleme, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun maddesi ile sözleşme tarihinde yürürlükte bulunan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun maddesi uyarınca delil sözleşmesi niteliğinde olup, taraflarca ileri sürülmese dahi mahkemece ve Yargıtayca re'sen gözetilmelidir.

Mahkemece mahallinde yapılan keşif sonucu önce ayrı ayrı bilirkişi raporu alınmış; sonra ayrı rapor sunan bilirkişilerden birlikte, ortak bir rapor düzenlemeleri istenerek

bilirkişilerin tanzim ettiği günlük heyet raporu gereğince ıslahla arttırılan kısım da gözetilerek davanın kabulüne karar verilmiştir.

Uyuşmazlıkların çözümünde gerek mülga 1086 sayılı Kanun'un maddesi, gerekse halen yürürlükte bulunan 6100 sayılı HMK'nın 266. ve devamı maddelerine göre özel bir kanun hükmü ile bilirkişiye başvurmak zorunlu kılınmış değilse, hakim her davada bilirkişinin özel ve teknik bilgisine gerek olup olmadığına kendisi karar verir ve takdir eder.

Hukuki konularda bilirkişi görüşü alınması HMK'nın * maddesinin son cümlesinde yasaklanmıştır. Bilirkişi seçiminde ise, anılan madde hükümleri gözetilmeli, özellikle konunun uzmanı olup olmadığına dikkat edilmelidir. Bilirkişi

raporlarına itiraz halinde HMK'nın *maddesi hükümleri dikkatle uygulanmalı ve gerçeğin ortaya çıkması için yeniden bilirkişi incelemesi yaptırılmasına ilişkin düzenleme nazara alınmalıdır

Mahkemece bilirkişiden rapor alınması yöntemi, HMK * maddesindeki düzenlemeye uygun olmadığı gibi alınan raporlar da dosya kapsamına uygun, gerekçeli ve Yargıtay denetimine elverişli değildir. Öte yandan sözleşmenin eki Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin *maddesi gereğince davada istek kalemlerinin hangilerinin geçici hakedişlerde yer aldığı belirlenerek davacı yüklenicinin geçici hakedişlere giren talepleriyle ilgili Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin * maddesinde düzenlenen usule uygun biçimde itirazda bulunmadığı,

ödeme tarihinden itibaren 10 günlük yasal süre içinde itiraz ettiğine dair belge de ibraz etmediği nazara alınarak hakedişleri olduğu gibi kabul etmiş sayılacağından, itiraz edilmeyen istek kalemlerinin reddedileceği hususu gözetilmeden karar verilmesi de doğru olmamıştır.

Davacı yüklenicinin hakedişlere girmeyen sözleşme harici ilave iş bedeli alacağının tahsili talebine ilişkin mahkemece verilen kabul kararına yönelik davalının temyiz itirazlarının incelenmesine gelince;

Yanlar arasında imzalanan sözleşme, anahtar teslim götürü bedel olup, sözleşmenin eki Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin *maddelerinde sözleşme dışı imalât ya da iş değişikliği halinde sözleşmenin birim fiyatlı ya da götürü bedelli olmasına göre fazla imalâtın hesaplanma yöntemi belirlenmiştir.

Davacı yüklenicinin sözleşme dışı ilave iş bedeli alacağının sözleşme tarihinde yürürlükte bulunan Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin (YİGŞ) *maddelerine göre hesaplanması gerekir.

Sözleşme eki Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin * maddesinde "Sözleşme kapsamında yaptırılacak ilave işler, iş eksilişi

ve işin tasfiyesi" başlığı altında sözleşme kapsamında yaptırılacak ilave işlerin şartları sıralanmıştır. Buna göre, sözleşme dışı ilave işlerin, sözleşme ve eklerindeki hükümler çerçevesinde yaptırılabilmesi için,

a-Yapım sözleşmelerinde öngörülmeyen durumlar nedeniyle bir iş artışının zorunlu olması,

b-Artışa konu olan işin, sözleşmeye esas projenin içinde kalması,

c-İdareyi külfete sokmaksızın asıl işten ayrılmasının teknik ve ekonomik olarak mümkün olmaması,

d-İlave işlerin, anahtar teslimi götürü bedel ihale edilen yapım işlerinde sözleşme bedelinin %10'u, birim fiyat teklif alınarak ihale edilen yapım sözleşmelerinde ise %20'si kapsamında kalması şarttır.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin * maddesi uyarınca şartnamenin *maddesinde anlamını bulan sözleşme dışı ilave işlerin bedelleri, * maddede gösterilen usuller dairesinde belirlenecektir. Bunun yanında, aynı düzenleme ile * maddede gösterilen şartları sağlamasa bile işin yürütülmesi sırasında idarenin gerekli görerek yapılmasını istediği işlerin bedellerinin de * maddede gösterilen usullere göre hesaplanması gerektiği kabul edilmiştir. Buna göre, sözleşme eki Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin*maddesi uyarınca, gerek * madde kapsamında kalan ve bu hükümde gösterilen şartları sağlayan sözleşme dışı ilave işler bedelinin belirlenmesinde, gerekse bu hükümde gösterilen şartları sağlamayan ancak işin yürütülmesi sırasında idarenin gerekli görerek yapılmasını istediği işlerin bedellerinin hesaplanmasında sırasıyla,

a-Yüklenicinin birim fiyatlarının/teklifinin tespitinde kullanarak teklifinin ekinde idareye verdiği ve yeni iş kalemi ile benzerlik gösteren iş kalemlerine ait analizlerle kıyaslanarak bulunacak analizler,

b-İdarede veya diğer idarelerde mevcut olan ve yeni iş kalemine benzerlik gösteren iş kalemlerine ait analizler,

c-Yeni iş kaleminin yapılması sırasında tutulacak puantajla

tespit edilecek malzeme miktarları ile işçi ve makinaların çalışma saatleri esas alınarak oluşturulacak analizler uygulanacaktır.

Bu analizlerin belirlenmesinde ise, yine sırasıyla;

a-Yüklenicinin teklifinin ekinde idareye verdiği teklif rayiçleri

b-İdarede veya diğer idarelerde mevcut rayiçler,

c-İdarece kabul edilmek şartıyla uygulama ayına ait Ticaret ve Sanayi Odalarının onaylanmış mahalli rayiçler kullanılacaktır.

Somut olayda, yukarıda sözü edilen Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin *maddelerinin dikkate alınması, yukarıda açıklanan ilkeler doğrultusunda sözleşme dışı imalâtların bedellerinin şartnamenin* maddesi hükümlerine göre hesaplanması zorunludur. Bu hükümlere göre sözleşme dışı ilave iş yapılması halinde öncelikle bu işlerin ne miktar iş artışına yol açtığıнын belirlenmesi ve %10 kapsamında kalan iş artışı bedelinin sözleşme fiyatlarıyla, %110'u aşan kısım yönünden ise iş sahibinin yararına olan imalatların bedelinin işin yapıldığı tarihteki mahalli serbest piyasa rayiçleriyle hesaplanması gerekir.

Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporunda yukarıda açıklanan ilkeler doğrultusunda sözleşme dışı ilave imalâtların bedellerinin hesabında şartnamenin * madde hükümlerinin değerlendirilmesi zorunlu olduğu halde,*yılı Birim Fiyat Kitabındaki birim fiyatlara göre yapılan hesaplamanın Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin * maddesine uygun olduğundan söz edilemeyeceğinden, hüküm tesisine elverişli olmayan raporlara göre verilen karar doğru olmamış, bozulması gerekmiştir.